להכי אפנייה רחמנא כו'. כרבנן: **דלא תגמר ממופנה מלד אחד.** משום דמשיבין וכאן יש להשיב מה לאיש שכן מטמא מחיים כדלקמיה: **לקולא.** דלא בעינן מופנה כולי האי: **לרבנן.** כיון דלמופנה מלד אחד למדין ומשיבין ולשאינו מופנה כל עיקר אמרינן דברי הכל למדין ומשיבין מאי איכא בין מופנה מלד אחד לשאינה מופנה כל עיקר: **והכא מאי פירכא איכא.** כלומר והכא בג"ש דתני אלדס[ט] מה תשובה איכא דקאמרת דניחא לך למיגמר מהיה דהוי מופנה משני לדדין משום דאין משיבין ולא גגמר בריאה בריאה מתנין משום דמופנה מלד אחד הוא ומשיבין ומאי אית לך לאותובי: **שכן מטמא מחיים.** מקבל טומאה בחייו משרץ או משאר טומאות דין הוא שתהא יולדתו טמאה לידה תאמר באלו הלכך גבי דגים פרכינן ליה דמופנה מלד אחד הוא אבל גבי בהמה אע"ג דפירכא היא לא פרכינן לה הואיל ומופנה היא משני לדדין: **וכן אמר רבי חייא בו'.** אלדב יהודה אמר שמואל קאי: **בר מי קמפלא.** מי מפלת נפל גדול כהר: **דמות אבן הוא דמפלא.** חתיכת בשר דמות אבן גוש בעלמא מיקרי ולא כתיבא ביה ילירה: **גוש.** כמו (איוב ז) גוש עפר: **הואיל ועיניהן.** של חיה ובהמה: **דומות לשל אדם.** שאור שבעין הוה עגול בבהמה כשל אדם אבל דדגים לאו עגול הוא: **והא גבי מומין תני לה.** כלומר היכי אמרת דעין בהמה דומה לאדם והא גבי מומין הכבור קתני לה בבכורות (דף מ.) ושגלגל עינו[י] הוי מוס ומדחשיב ליה מוס נמצא שאין דרך בהמה להיות עייניה כאדם: **באוכמא.** שאור שבעין הוי עגול בבהמה כאדם והא דתני דהוי מוס בציריא מקום מושב כל העין לא הוי עגול בבהמה כאדם ואי הוי עגול הוי מוס דכל בור של מושב העין קרוי גלגל כדאמרי' לקמן (דף כד:) ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי ומפני שהוא עגול כגלגל: **לפניהם.** לאפוקי דגים דעייניהם בצדיהם וכן נחש: **קריא וקיפופא.** עוף הלועק בגילה ופניו דומה לאתמול ועיניו לפניו: **אסורי מיחסרא והכי קאני נראין דברי ר"מ בבהמה ובחיה והוא הדין לקריא וקיפופא.** דעייניו הולכו' לפניו ואע"פ דפליגי רבנן עליה: **ודברי חכמים.** נראין לר"מ בשאר עופות דר"מ נמי מודה להו: **והתניא.** בריתותא: **ומאי שנא קריא וקיפופא.** דקאמר לרבנן דהוי ולד טפי משאר עופות אי משום דעייניהם הולכות לפניהם הרי חיה ובהמה נמי דעייניהן הולכות לפניהם ופליגי רבנן: **לאסור.** לחייס זקופין כאדם מה שאין כן בבהמה ובחיה: **למימרא דחיי.** הא אחותה אלא בחייה דאין איסור אחות אלא בחייה: **וכמינו.** כגון בהמה גמורה מתקיימת וכמינו הוא דמתקיים אבל איהו לא: **לידי גיחוך.** שחוק. בכל תחבולות הללו עסק ר' ירמיה להביא ר' זירא לידי שחוק ולא שחק דאסור לאדם שימלא פיו שחוק[כ] ור' זירא מחמיר טפי:

אף

וילפינן ממופנה משני צדדין. תימה ולשתוק מהפנאה לאדם להשתא תנין לא מופנה כלל ובהמה מופנה בלד אחד ואין משיבין: **יוצר** הרים. ומופנה הוא כדקאמר בסמוך: **ליתני** נחש. ואע"ג דקתני חיה ונחש בכלל חיה בכלל חיה דמתניתין: (בראשית ג) והנחש היה ערום מכל חית השדה לאחר שנקללו רגליו לא מיקרי חיה סתם אלא חיה הרומשת ולא הוי בכלל חיה דמתניתין:

קריא וקיפופא. ג' מיני קיפוף יש הכוס והינשוף (ויקרא יא) מתרגמינן קריא וקיפופא והתנשמת נמי אמר בחלו טריפות (חולין דף סג.) זה בחות שבעופות ואמר אביי בחות שבעופות קיפוף ועוד קיפוף מין חיה כדאמר בברואה (ברכות מ:) כל מיני חיה יפין לחלוס חוץ מן הקוף והקיפוף[ל]: **לאיתסורי באחותה.** לענין גופה לא בעי אם הבא עליה חייב משום אשת איש או אם חייב ההורגה דפשיטא ליה דאינה חיה ג' שניס שתהא בת ביאה ולא שנה שלא תהא טרפה ומיהו הוה מצי למבעי אם הרובע חייב סקילה כדין הבא על הבהמה: **הואיל** ובמינו מתקיים. אע"פ דדרים ג"ש דילירה בעי טעמא הואיל ובמינו מתקייס דאפילו בולד גמור בעינן מתקייס למעוטי גולד תחיכה או חסרה ואי"ת והא גופו חייש ופניו אדם דאינו מתקייס ואמרינן בסמוך דכ"ע אדם הוי וי"ל דאע"ג דלא חיי לא בבהמה ולא בחיה מ"מ גופו חייש כתיקונו ופניו אדם כתיקונו ואינו חסר מאומה:

ומלא

דנין דברי תורה מדברי תורה[מ] ואין דנין דברי תורה מדברי קבלה (אמר) רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן היינו טעמא דר"מ הואיל ועיניהם דומות כשל אדם אלא מעתה המפלת דמות נחש תהא אמו טמאה לידה הואיל וגלגל עינו עגולה כשל אדם וכי תימא הכי נמי ליתני נחש אי תנא נחש הוה אמינא בנחש הוא דפליגי רבנן עליה דר"מ דלא כתיב ביה יצירה אבל בהמה וחיה לא פליגי דכתיבא ביה יצירה והא גבי מומין קתני לה בשגלגל עינו עגול כשל אדם לא קשיא הא באוכמא הא בציריא רבי ינאי אמר היינו טעמא דר"מ הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם והרי עוף דאין עייניו הולכות לפניו וקאמר ר"מ דטמא אמר אביי בקריא וקיפופא ובשאר עופות לא מיתיבי ר' חנינא בן (אנטיגנוס) אומר נראין דברי ר"מ בבהמה וחיה ודברי חכמים בעופות מאי עופות אילימא בקריא וקיפופא מ"ש בהמה וחיה דעייניהן הולכות לפניהן כשל אדם קריא וקיפופא נמי אלא בשאר עופות מכלל דר"מ פליג בשאר עופות חסורי מיחסרא והכי קתני ר' חנינא בן (אנטיגנוס) אומר נראין דברי ר"מ בבהמה וחיה והוא הדין לקריא וקיפופא ודברי חכמים בשאר עופות שאף ר"מ לא נחלק עמהם אלא בקריא וקיפופא אבל בשאר עופות מודי להו והתניא א"ר אלעזר בר' צדוק המפלת מין בהמה וחיה לדברי ר"מ ולד ולדברי חכמים אינו ולד ובעופות תיבדק למאן תיבדק לאו לדברי ר"מ דאמר קריא וקיפופא אין שאר עופות לא אמר רב אחא בריה דרב איקא לא תיבדק לרבנן דאמרי קריא וקיפופא אין שאר עופות לא ומ"ש קריא וקיפופא מבהמה וחיה הואיל ויש להן לסתות כאדם בעא מיניה רבי ירמיה מר' זירא לר"מ דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא קבל בה אביה קידושין מהו למאי נפקא מינה לאיתסורי באחותה למימרא דחיי והאמר רב יהודה אמר רב לא אמרה ר"מ אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב אחא בר יעקב עד כאן הביאו רבי ירמיה לר' זירא לידי[פ] גיחוך ולא גחיך גופא אמר רב יהודה אמר רב לא אמרה רבי מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים אמר רב ירמיה מדפתי

אף

מסורת הש"ס

ט) [מגיגה י: ב"ר ב:], כ) [לקמן כד:], ג) בכורות מ., ד) [גי' רבינו חננאל בגיהנא פי' אדום הסוכה את הסמוך ע' עדוי ערך לר ו'], ה) [גילסת הערוך בקליא וקיפופא תרגום של הכוס והינשוף קליא וקיפופא עיין בערך קליא], ו) ס"א גמליא [וכ"א בתוס' לעיל מ: ד"ה והא], ז) ס"א גמליא, ח) [תרגום יונתן של מקום שהם נתכה שהם ושל ויהי כמלחה והוה כמגמן. עדוי ערך נתן], ט) [דמגיה ואלדס. רש"ן], י) [שם: עיגו עגול כשל אלדס], כ) [ברכות לא.], ל) [לפנינו איתא והקפוד וע' פרש"י שם אמנם איתא כל מיני עופות יפין לאלוס חוץ מן קריא וקפופא וכן הגי' בעיון ע"ש בערך קליא ולע"ק],

תורה אור השלם

1. כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שֹּׁחוֹ עֹשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה וְדֹרֵךְ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ יְיָ אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ: עמוס ד יג

גליון הש"ם

גמ' בקריא וקיפופא. בויקרא י"ל ואת הכוס ואת השלך ואת הינשוף בתרגום וקריי' ושלינוא וקרפופא:

מוסף רש"י

מדברי קבלה. נביאים וכתובים (ב"ק ב:). באוכמא. שאור של עין הבהמה עגול כשל אדם (בכורות מ.). בציריא. כל בית מושב העין הלוכן והסיבה קרי ציריא, והוא ולאי אינו עגול כשל אדם (שם).

תוס' הרא"ש

מיצירה דבהמה דהוי מופנה מצד אחד אבל השתא אייתר ליה הפנאה דאדם למעוטי דלא תלמוד תנין כלל מהך גז"ש: **והכא** מאי פירכא איכא וא"ת אפילו אי ליכא פירכא נימא לרבנן נמי כמו לר' ישמעאל (לא) דשבקינן מופנה מצד אחד וילפינן ממופנה משני צדדין. וי"ל דלר' ישמעאל הוא דאמרי' הכי משום דהפנאה של צד השני שלא לצורך הוא דלאו הכי אין משיבין הלכך לא באה אלא כדי לדחות מופנה מצד אחד שבא לרבנן דהפנאה של צד השני לצורך הוא כדי שלא נשיב אם יש להשיב [מ] הלכך לא אמרינן מטמאה מחיים שבאתה לדחות מופנה מצד אחד: **מה** לאדם שכן מטמא מחיים. ותימה בהמה תוכיח דלא מטמאה מחיים וטמאה לידה וא"כ נילף תנין בגז"ש מיצירה דבהמה וליכא למיפרך שמטמא מחיים. וי"ל דאיכא למיפרך מה לבהמה שכן מטמאה לאחר מיתה ותימה ונילף מעוף טהור וי"ל לעוף שכן מטמא בגדים אבית הבליעה. וקשה נילף מעוף טמא וי"ל דאיכא למיפרך מה לעוף טמא שכן עושין ממנו דבר המקבל טומאה כגון מהעצמות או מהעורות משא"כ בדגי הים כדתנן בפ' י"ז דמס' כלים כל שבים שהור: **דכתיב** כי הנה יוצר הרים ובורא רוח ומופנה מדמצי למיכתב בורא רוח והרים: **ואין** דנין דברי תורה מדברי קבלה. וא"ת האמרי' לעיל דבתוספתא דבשבת יליף מקור מקור את מקורה הערה והנה מקור נפתח לבית דוד דהיינו דברי תורה מדברי קבלה וי"ל דשאני הכא דמצי למילף דברי תורה מדברי תורה הלכך לא ילפינן מדברי קבלה: **ליתני**

ל) גרסת הרא"ש לא אם יש להשיב כמו דפרכינן מה לאדם שכן מטמא אם בחיים הלכך לא אמרינן שבאתה לדחות וכו'.

עין משפט נר מצוה

יח א מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה י: **יט ב** מיי' פ"ב מהלכות איסורי מזבח הלכה כ:

תוס' הרא"ש (המשך)

נחש. ותימה והא קתני חיה ונחש בכלל חיה כדאמר בסנהדרין (וכל) [ואת כל נפש] החיה הרומשת לרבות הנחש וי"ל דלא הוי נחש בכלל חיה. והתם דריש לרבות את הנחש מחיה הרומשת על הארץ דמשמע דחיה שנעשית רומשת והיינו נחש שהלך בקומה זקופה ונעשה הולך על גחון אבל סתם חיה לא הוי נחש בכלל: **ליתני** נחש. פי' ליתני נחש לחודיה דאין לפרש ליתני נחש בהדי בהמה וחיה דא"כ היכי קאמר אי תנא נחש ה"א בנחש הוא דפליגי דא"כ בהמה וחיה ועוף למאן קתני לה אי לר' מאיר דהשתא נחש דלא כתיב ביה יצירה קאמר ר' דהוי ולד בהמה וחיה ועוף דכתיב בהו יצירה מיבעיא. מיהו קשה ליתני נחש בהדייהו ולא הוה מצי למיפרך מידי וי"ל דלא ניחא ליה למיתני נחש בהדיה חיה דלמא אתי למיטעי ולימר דנחש לא הוי בכלל חיה. והתם דרשינן וכל חיה הרומשת זה נחש: **הא** באוכמא הא בציירא בירושלמי גרס גלגלי אדם עגולים גלגלי בהמה ארוכין א"ר יוסי בר אבין באדם הלבן רבה על השחור ובהמה שחור רבה על הלבן: **קריא** וקיפופא. כוס וינשוף מתרגמינן קריא וקיפופא עוד יש קיפוף אחד בעופות ובס' אלו טרפות תניא תנשמת זו בזואת שבעופות ואמר אביי בזואת שבעופות קיפוף שמו: **לאיתסורי** באחותה. הא דלא קאמר לענין גופה לחייב הבא עליה משום אשת איש או להתחייב ההורגה דמילתא דפשיטא היא דלא חיי כולי האי שתהא ראויה לביאה או לצאת מידי טרפה: **למימרא** דחיה. פרש"י דאין איסור אחות אשה אלא בחייה וקשה לפירושו דמצי לאוקומי בעיא דר' ירמיה לאסור חמותה ואליבא דמ"ד חמותו לאחר מיתה דשריפה וגם לכ"ע איסורא איכא הלכך נראה לפרש למימרא דחיי ונפיק מידי נפל דתפסי בה קידושין והא לא מצי למיבעי אם כזית ממנו מטמא באהל ועצם כשעורה אם מטמא דמילתא דפשיטא הוא כיון דאמו טמאה לידה טמא כמו נפל: **לא** אמרה ר' מאיר אלא הואיל ובמינו מתקיים. ותימה והא פירשו לעיל טעמי מקרא דגמר יצירה יצירה וי"ל דמ"מ (ק"ו) צריך טעמא להתקיים דאפי' באדם בדבר שאין מתקיים לא חשיב לידה כדאמרינן כדי שינטל מן החי וימות. ותימה מאי קפריך לימא הא דקאמר הואיל ובמינו מתקיים היינו שמתקיים י"ב חדש אבל זה אינו מתקיים י"ב חדש אבל פחות מתקיים והוי כטריפה וי"ל דא"כ הו"ל למימר הואיל ובמינו חי אבל מדנקט מתקיים משמע דאין מתקיים כלל. ותימה לקמן דאמר גופו תייש ופניו אדם אדם הא לא מתקיים בשום מקום כה"ג וי"ל דמ"מ מה שיש בו מאדם ומתייש הוי כל אחד כתקנו. מיהו בירושלמי משמע דהוא עצמו חי דגרסינן התם רבנן מקשו על דר' מאיר הפילה דמות עורב עומד בראש דקל אומר לו בא חלדון בא יבם והדר קאמר אדאת מקשה לר' מאיר תיקשי לרבנן דאמר ר' יוחנן כולו אדם ופניו בהמה אינו ולד כולו בהמה ופניו אדם ולד כולו אדם ופניו בהמה עומד

ומצא בה דמות יונה. וא"ת ודילמא לרבנן ולא לר"מ וי"ל דא"כ ה"ל לר' יוחנן למימר לרבנן מצא בה דמות יונה כו' א"נ י"ל דלא מיבעיא ליה אלא לר"מ דבדבר קל עושהו ולד בהמה במעי אדם ואדם במעי בהמה נמי קרוי ולד או לא אבל לרבנן פשיטא ליה דשרי דלא מיקרי ולד אלא אדם במעי אשה ומייתי ראיה מר' יוחנן דאמר אסורה אפילו לרבנן וכ"ש לרבי מאיר: **שר"מ** אומר מצורת. פי' בקונטרס מקצת כל צורת עין ולסת וגבת וזקן וחכ"א כל צורת משני לדדים ב' עינים כו' ואע"ג דלר' מאיר כי לא דמי כלל לאדם טומאה לידה משום דכתיב בהם ילידה כי דמי לאדם בעי שיהא דומה לו במקצת כל הילידה והא פלוגתא דייק מדתנן וחכ"א כל שאין בו מצורת אדם ולא קתני וחכ"א אינו ולד מכלל דפליגי נמי בולד שמקצתו אדם ומקצתו בהמה דלר"מ במקצת כל צורתו קרוי ולד ולרבנן בעיא כל הצורה והא דקתני במתני' מצורת לר"מ קאמר לדידן בעינן כל צורת לדידך אודי לן מיהא דמקצת צורה בעינן:

והתניא איפכא ר"מ אומר כל צורה. פ"ה כל שהוא אפילו עין אחד בלא לסת וגבינין וחכ"א מצורת כל חצי הצורה וקשה לפירושו דכל צורה דרב ודברייתא אינן שוין ועוד דבהא תניא איפכא לא הוה איפכא ממש ועוד דרב ור' יוחנן דבסמוך פליגי אברייתא ואדרבי יוחנן ליכא למימר תנא הוא ופליג כמו אדב כדמשמע פ"ק דכתובות (דף ח.) גבי (אין בוכה) חתנים מן המנין ועוד קשה לפירושו דרבא אמר חסא כרבנן דברייתא וא"כ כי פריך ליה מברייתא דצורת פנים שאמרו אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין חוץ מן האוזן ס"ל הכי ונראה לפרש והתניא איפכא ממש שר"מ אומר כל צורה דבעינא ב' עיניים ולסתות דגרוע מכולה בהמה דהתם ילידה כתיב ורבנן אמרי מצורת חצי צורה והשתא רבי יוחנן דאמר המלא כמה דמות יונה. וא"ת ודילמא לרבנן ולא לר"מ וי"ל דא"כ ה"ל לר' יוחנן למימר לרבנן מצא בה דמות יונה כו' א"נ י"ל דלא מיבעיא ליה אלא לר"מ דבדבר קל עושהו ולד בהמה במעי אדם ואדם במעי בהמה נמי קרוי ולד אלא לר' יוחנן דאמר אסורה אפילו לרבנן וכ"ש לרבי מאיר: **שר"מ** אומר מצורת. פי' בקונטרס מקצת כל צורת עין ולסת וגבת וזקן וחכ"א כל צורת משני לדדים ב' עיניים כו' ואע"ג דלר' מאיר כי לא דמי כלל לאדם טומאה לידה משום דכתיב בהם ילידה כי דמי לאדם בעי שיהא דומה לו במקצת כל הילידה והא פלוגתא דייק מדתנן וחכ"א כל שאין בו מצורת אדם ולא קתני וחכ"א אינו ולד מכלל דפליגי נמי בולד שמקצתו אדם ומקצתו בהמה דלר"מ במקצת כל צורתו קרוי ולד ולרבנן בעיא כל הצורה והא דקתני במתני' מצורת לר"מ קאמר לדידן בעינן כל צורת לדידך אודי לן מיהא דמקצת צורה בעינן:

והתניא איפכא ר"מ אומר כל צורה. פ"ה כל שהוא אפילו עין אחד בלא לסת וגבינין וחכ"א מצורת כל חצי הצורה וקשה לפירושו דכל צורה דרב ודברייתא אינן שוין ועוד דבהא תניא איפכא לא הוה איפכא ממש ועוד דרב ור' יוחנן דבסמוך פליגי אברייתא ואדרבי יוחנן ליכא למימר תנא הוא ופליג כמו אדב כדמשמע פ"ק דכתובות (דף ח.) גבי (אין בוכה) חתנים מן המנין ועוד קשה לפירושו דרבא אמר חסא כרבנן דברייתא וא"כ כי פריך ליה מברייתא דצורת פנים שאמרו אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין חוץ מן האוזן ס"ל הכי ונראה לפרש והתניא איפכא ממש שר"מ אומר כל צורה דבעינא ב' עיניים ולסתות דגרוע מכולה בהמה דהתם ילידה כתיב ורבנן אמרי מצורת חצי צורה והשתא רבי יוחנן דאמר המלא כמה דמות יונה. וא"ת ודילמא לרבנן ולא לר"מ וי"ל דא"כ ה"ל לר' יוחנן למימר לרבנן מצא בה דמות יונה כו' א"נ י"ל דלא מיבעיא ליה אלא לר"מ דבדבר קל עושהו ולד בהמה במעי אדם ואדם במעי בהמה נמי קרוי ולד אלא לר' יוחנן דאמר אסורה אפילו לרבנן וכ"ש לרבי מאיר: **שר"מ** אומר מצורת. פי' בקונטרס מקצת כל צורת עין ולסת וגבת וזקן וחכ"א כל צורת משני לדדים ב' עיניים כו' ואע"ג דלר' מאיר כי לא דמי כלל לאדם טומאה לידה משום דכתיב בהם ילידה כי דמי לאדם בעי שיהא דומה לו במקצת כל הילידה והא פלוגתא דייק מדתנן וחכ"א כל שאין בו מצורת אדם ולא קתני וחכ"א אינו ולד מכלל דפליגי נמי בולד שמקצתו אדם ומקצתו בהמה דלר"מ במקצת כל צורתו קרוי ולד ולרבנן בעיא כל הצורה והא דקתני במתני' מצורת לר"מ קאמר לדידן בעינן כל צורת לדידך אודי לן מיהא דמקצת צורה בעינן:

והתניא איפכא ר"מ אומר כל צורה. פ"ה כל שהוא אפילו עין אחד בלא לסת וגבינין וחכ"א מצורת כל חצי הצורה וקשה לפירושו דכל צורה דרב ודברייתא אינן שוין ועוד דבהא תניא איפכא לא הוה איפכא ממש ועוד דרב ור' יוחנן דבסמוך פליגי אברייתא ואדרבי יוחנן ליכא למימר תנא הוא ופליג כמו אדב כדמשמע פ"ק דכתובות (דף ח.) גבי (אין בוכה) חתנים מן המנין ועוד קשה לפירושו דרבא אמר חסא כרבנן דברייתא וא"כ כי פריך ליה מברייתא דצורת פנים שאמרו אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין חוץ מן האוזן ס"ל הכי ונראה לפרש והתניא איפכא ממש שר"מ אומר כל צורה דבעינא ב' עיניים ולסתות דגרוע מכולה בהמה דהתם ילידה כתיב ורבנן אמרי מצורת חצי צורה והשתא רבי יוחנן דאמר המלא כמה דמות יונה. וא"ת ודילמא לרבנן ולא לר"מ וי"ל דא"כ ה"ל לר' יוחנן למימר לרבנן מצא בה דמות יונה כו' א"נ י"ל דלא מיבעיא ליה אלא לר"מ דבדבר קל עושהו ולד בהמה במעי אדם ואדם במעי בהמה נמי קרוי ולד אלא לר' יוחנן דאמר אסורה אפילו לרבנן וכ"ש לרבי מאיר: **שר"מ** אומר מצורת. פי' בקונטרס מקצת כל צורת עין ולסת וגבת וזקן וחכ"א כל צורת משני לדדים ב' עיניים כו' ואע"ג דלר' מאיר כי לא דמי כלל לאדם טומאה לידה משום דכתיב בהם ילידה כי דמי לאדם בעי שיהא דומה לו במקצת כל הילידה והא פלוגתא דייק מדתנן וחכ"א כל שאין בו מצורת אדם ולא קתני וחכ"א אינו ולד מכלל דפליגי נמי בולד שמקצתו אדם ומקצתו בהמה דלר"מ במקצת כל צורתו קרוי ולד ולרבנן בעיא כל הצורה והא דקתני במתני' מצורת לר"מ קאמר לדידן בעינן כל צורת לדידך אודי לן מיהא דמקצת צורה בעינן:

אף אנן נמי תנינא [6] המפלת כמין בהמה חיה ועוף [3] (ולד מעליא הוא) דברי ר"מ וחכ"א עד שיהא בו מצורת אדם והמפלת סנדל או שליא או שפיר מרוקם והיוצא מחותך [4] הבא אחריו בכור לנחלה [5] ואינו בכור לכהן ואי ס"ד דחיי הבא אחריו בכור לנחלה מי הוי אמר רבא לעולם דחיי ושאני התם דאמר קרא [1] ראשית אונו [2] מי שלבו דוה עליו יצא זה שאין לבו דוה עליו [א] בעא מיניה רב אדא בר אהבה מאביי לרבי מאיר דאמר בהמה במעי אשה ולד מעליא הוא אדם במעי בהמה מאי למאי נפקא מיניה לאשתרויי באכילה ותפשוט ליה מהא דר' יוחנן [7] דא"ר יוחנן [8] השוחט את הבהמה ומצא בה דמות יונה אסורה באכילה הכי השתא התם לא פרסות איכא ולא פרסה איכא הכא נהי דפרסות ליכא פרסה מיהא איכא: וחכ"א כל שאין בו כו': אמר רב ירמיה בר אבא אמר רב הכל מודים גופו תייש ופניו אדם אדם גופו אדם ופניו תייש ולא כלום לא נחלקו אלא שפניו אדם ונברא בעין אחת כבהמה שרבי מאיר אומר מצורת אדם וחכ"א כל צורת אדם [9] אמר לו לרב ירמיה בר אבא והא איפכא תניא ר"מ אומר כל צורת וחכ"א מצורת אמר להו [10] אי תניא תניא אמר ר' ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן [11] מצח והגבינים והעינים והלסתות וגבות הזקן עד שיהו כולם כאחד רבא אמר חסא מצח והגבן והעין והלסת וגבת הזקן עד שיהו כולם כאחת ולא פליגי הא כמ"ד כל צורת הא כמ"ד מצורת מיתיבי [12] צורת פנים שאמרו אפילו פרצוף אחד מן הפרצופין חוץ מן האוזן למימרא [13] דמחד נמי סגי אמר אביי כי תניא ההיא לעכב תניא וכמ"ד כל צורת ואיבעית אימא לעולם כמ"ד מצורת ומאי אחד אחד אחד אמר רבא [14] נברא בעין אחת ובירך אחד מן הצד אמו טמאה באמצע אמו טהורה אמר רבא ושטו נקוב אמו טמאה [15] ושטו אטום אמו טהורה ת"ר [16] המפלת גוף אטום אין אמו טמאה לידה ואיזהו גוף אטום רבי אומר כדי שינטל מן החי וימות וכמה ינטל מן החי וימות רבי זכאי אומר עד

אף אנן נמי תנינא. דלא חיי: **המפלת מין בהמה וחיה ועוף** (א) **דברי ר"מ.** ריש"א במסכת בכורות (דף מו.) והכי קתני יש בכור לנחלה ואין בכור לכהן וקא חשיב ואזיל המפלת מין בהמה וחיה ועוף הבא אחריו בכור לנחלה דהאי לאו בכור הוא לגבי נחלה דלא חיי: ע) **אין בכור לכהן.** שהרי זה פטר את הרחם: **וחכ"א עד שיהיה בו מצורת אדם.** אינו פוטר את הבא אחריו מבכורת כהן: **סנדל.** צורה פחותה שאין צורת פניו ניכרת שאין סנדל בלא ולד אחר ומתוך דוחק חבירו הוא נמשך כדמפרש בפירקין (לקמן דף כה:) משל לאדם שסטר את חבירו והחזיר צורתו לאחוריו. ואם יולא סנדל ראשון פוטר את אחיו מפדיון כהן: **או שליא.** דאין שליא בלא ולד [1] ופוטר את הבא אחריו לאחר זמן: **שפיר.** עור דפוס הולד: **מרוקם.** שכבר אבריו ניכרין קצת ולקמן בפירקין (שם.) מפרש לה: **הבא אחריו.** אחר כל אלה: **בכור לנחלה.** דהני לאו בני נחלה נינהו דלא חיי: **מי שלבו דוה עליו.** לב אביו מתאבל על מותו הוא דחשיב לענין נחלה: **אדם במעי בהמה.** שחטה ומצא בה דמות אדם מהו מי אמרינן כי היכי דאזיל ר"מ בתר אימיה הכי נמי זיל בתר בהמה ושרי לאכילה: **עוף אין לו פרסה.** אבל אדם נהי דפרסות ליכא שאין פרסותיו סדוקות שאין לו שני עקבים כמו לבהמה: **פרסה מיהא איכא.** וכתיב (ויקרא יא) כל מפרסת פרסה בבהמה תאכלו דאם נמצא תוך מעי בהמה קלוט כל זמן שלא יצא לאויר העולם אע"ג דאין לו אלא פרסה אוכלו ואפילו לר"ש דאמר קלוט בן פרה אסור מודה הוא דאם נשחטה אמו ונמצא במעיה דמותר והכי מפרש בפרק בהמה המקשה (חולין סח:): **גופו תייש ופניו אדם אדם הוא.** דבתר צורת פניו אזלינן: **בעין אחד בבהמה.** אחת מעייניו דומה לבהמה: ה"ג **רבי מאיר אומר מצורת וחכ"א כל צורת.** שרבי מאיר אומר כיון שיש בו מצורת אדם הוי פוטר את הבא אחריו מבכורת כהן: **סנדל.** צורה פחותה שאין צורת פניו ניכרת שאין סנדל בלא ולד ואע"ג דאין כל צורתו כצורת אדם: **והא איפכא תניא.** שר"מ אומר כל צורת והאי כל צורת אדם שר"מ הכי קאמר כל שהוא צורת אדם שבו הוי ולד ואפילו כל פניו תייש אלא שנברא בעין אחת או בלסת אחת הדומה לאדם: **וחכ"א מצורת.** עד שיהיה בו מקצת צורה ניכרת כגון חצי הפרצוף דומה לאדם: **אי תניא תניא.** שמעתי אני מרב מה שאמרתי אבל אתם הואיל ויש משנה בידכם לכו אחריה: **הגבינים.** גבות עיניים שולי"ל. וגבות הזקן סגטר שקורין מנגטו"ן: **עד שיהיו כולם לאחד.** לרבנן כדמפרש בסמוך דר' ירמיה כרבנן וכדפירשה רב לפלוגתא דרב תנא הוא ופליג ולא הדר ביה ממאי דאמר לרבנן דבעו כל צורת האדם והא דקאמר ר' ירמיה ואזיל הא קמ"ל דאפילו לרבנן אאזיס לא קפדינן והא דאמר נמי כרבנן ואליבא דתנא דברייתא דאמר לא בעי אלא מצורת וקמ"ל דבאד לד בעי צורות שלמות ואאחון לא קא קפיד: **אפילו פרצוף אחד.** אבר אחד כגון עינו או מצחו או לסת אחד דדומה לאדם הוי ולד: **חוץ מן האוזנים.** אזניו כשל אדם ושאר צורתו כבהמה לא חשיב פרצוף. אלמא למ"ד מצורת באד סגי וקשיא לרבא דאמר חסא: **אמר אביי כי תניא ההיא לעכב תניא.** כלומר צורת פנים שאמרו חכמים דמעכבים אפילו אבר אחד כבהמה מעכבא חוץ מן האוזן דלא מעכבא וכמ"ד לרבנן כל צורת מתוקמא ואע"ג דמצי לאוקמי כדאיתא וכדר"מ דאמר כל דהו צורת ניחא ליה לאוקומי כרבנן: **ואיבעית אימא לעולם כמ"ד מצורת.** ולא קשיא לחסא: **ומאי אחד אחד אחד.** כלומר מכל ראשי איברים יהיה אחד דומה לאדם דאמר לחסא דאמר העין והלסת כו' וכמ"ד מצורת: **מן הלד.** שעינו בלדו וירכו בלדו כשאר בני אדם: **ושטו נקוב אמו טמאה.** קסבר טרפה היא: **ושטו אטום.** סתום:

אומר מצורת וחכמים אומרים כל צורת. א"ל אי תניא תניא והדרי בי. והא דאמרי רבנן מצורת במתניתין משום דאכולהו בהמה קיימי ולדבריו קאמרי ליה לדידן בעי כל צורת אלא לדידך אודי לי מיהא דליבעי מצורת א"נ משום דבכולה בהמה קיימי קרי מצורה

מסורת הש"ס

(א) בכורות מו., ב) [שלא מיצות הלוו ליתא במסכת דבכורות], ג) [נ"ב קיא:], ד) חולין סט., ה) [נ"ל אמרו לו], ו) [שבת קטו: וש"נ], ז) [תוספתא פ"ד ה"ג], ח) [נ"ל דמחק], ט) [ריטב זה שיך למטה אחר ד"ה בכור לנחלה], י) [לעיל יח.], כ) רש"א מ"ז, ל) נ"ל גבי מקנה לעובד כוכבים מקלת כו'. רש"א, מ) [ועי' תוס' סנהדרין עח. ד"ה הכורכ ותוס' מנחות נח: ד"ה ואע"ד כו' בחלילות],

תורה אור השלם

1. כִּי אֶת הַבְּכֹר בֶּן הַשְּׂנוּאָה יַכִּיר לָתֵת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ כִּי הוּא רֵאשִׁית אֹנוֹ לוֹ מִשְׁפַּט הַבְּכֹרָה:

דברים כא יז

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה המפלת וכו' ועוף ולד מעליא היא דבני ר"מ כל"ל והד"א עם ד"ה ואין בכור:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' בעא מיניה רב אדא בר אהבה מאביי לרבי מאיר. נ"ב עיין תבואות שור:

לעזי רש"י

שורצי"ל. גבת-העין. מינטו"ן. סנטר.

מוסף רש"י

המפלת כמין בהמה חיה ועוף. למיפסר מנחלה לא חשיבי, דאין לבו דוה עליהם, אבל פטר רחם מיהא הוי (בכורות מו.). עד שיהא בו מצורת אדם. לא חשיב פטר רחם והבא אחריו הוי בכור אף לכהן (שם). והמפלת סנדל. שאין לו צורת פניס, או שליא שהרי אין שליא בלא ולד אלא שניטות ומיהו פטר רחם הוי, או שפיר. עור ממש של ולד (שם). והיוצא מחותך. אבריס אבריס ויצא כולו הוי פטר רחם אבל אם קדם אחיו ויצא קודם יציאת ריבוי אבריו המחותך, והוי נמי בכור לכהן (שם). מי שלבו דוה עליו. דאע"ג דלא הוי בכור לכהן, דבפטר רחם תלא דאמנא וזה לא פטר את הרחם, אפילו הכי הוי בכור לנחלה, דבולד דאשון שלבו דוה עליו אם ימות, תלא דאמנא, וזה שולד אחר הנפלים הוא דאשון שלבו דוה עליו אם ימות, דבן קיימא הוא, אבל נפלים קמאי אין לבו דוה עליהן (רשב"ם ב"ב קיא:). **יצא זה שאין לבו דוה עליו.** ולא יהא קרוי בכור לנחלה לעשות פשוט אותו הבא אחריו (שם). **לא פרסות איכא.** להכי משמע שתי פרסות ומעלת גדה הנמצאת בבהמה תאכלו (חולין סט:).

תום' הרא"ש (המשך)

אדם מ"מ נקט האי לישנא משום דאיירי ר' מאיר ג) בר בכולו ולא בהמה. ופריך והא איפכא תניא. שר' מאיר

תום' הרא"ש

וקורא בתורה אומר לו בא ושחוטך כולו בהמה ופניו אדם עומד וחורש בשדה ואומר לו בא חלדע בא יבם: **אף** אנן נמי תנינא המפלת מין בהמה חיה ועוף. בספרי' כתוב ולד [מעליא] הוא דברי ר"מ ול"ג ליה דלית' במתני' דבכורות ואבא אחריו קאי דלא הוי בכור לכהן: **לר'** מאיר דאמר בהמה במעי אשה כו' לרבנן לא קא מבעיא ליה דכי היכי דבהמה במעי אשה בהמה הוי הכי נמי אדם במעי בהמה [אדם] הוי אבל לרבי מאיר דאמר בהמה במעי אשה הוי ולד אדם במעי [בהמה] איכא למיבעי מי אזלינן בתר סברא ואדם הוי או דלמא בתר אימא שדינן ליה כמו בהמה במעי אשה והא דקא"ל ותיפשוט ליה מדרבי יוחנן הוה מצי לשנויי דההיא כרבנן ואגן אליבא דר"מ קא מיבעי' לן אלא דעדיפא מינה קא משני: **ונברא** בעין אחד כבהמה שר' מאיר אומר מצורת וחכמים אומרים כל צורת. ה"ג רש"י וקשה דמנא ליה לרב לומר דחכמים אומרים כל צורת הא קתני במתניתין וחכמים אומרים עד שיהא בו מצורת אדם. ועוד גריס רש"י והא איפכא תניא שר' מאיר אומר כל צורת וחכמים אומרים מצורת ופי' כל צורת כל דהו צורת וקשה דהאי כל צורת לא הוי פירושו ככל צורה שאמר רב ועוד דלא הוי איפכא שאף לדברי הברייתא בעו חכמים טפי צורת אדם מר' מאיר ועוד דבכל דוכתא דאמרינן אי תניא תניא פי' והדרי בי ועו"ק דתינח לרב אלא לר' יוחנן תיקשי ליה הברייתא דלאו תנא הוא כדמוכח פ"ק דכתובות בשמעתין דחתנים מן המנין ועוד כי פריך מברייתא מצורת פנים שאמרו כו' (פ"ל שר' מאיר סבר או כולו אדם או כולו בהמה) לישני דכרבי מאיר אתיא דאמר כל דהו צורה ופר"ת הא דפליגי בגופו אדם ופניו תייש פלוגתא אחרת היא והפכו סברת ר"מ ורבנן דלרבנן חשיב בקל ולד טפי מלרבי מאיר וה"פ לא נחלקו אלא שפניו אדם ונברא בעין אחד כבהמה כלומר כל צורו אחד כבהמה כדאמרינן לקמן המצח והגבין והלסת ועין עד שיהו כלן כאחד וה"ג שר' מאיר אומר כל צורת וחכמים אומרים מצורת כלומר לר' מאיר לא הוי ולד עד שיהא בו כל צורת אדם ולרבנן אפי' במקצת צורה ודייק לה רב ממתניתין דקתני וחכמים אומרים כל שאין בו מצורת אדם כו' וה"ל למיתני וחכמים אומרים אינו ולד אלא משום דאיכא פלוגתא אחריתי באותו שדומה במקצת לאדם ובמקצת לבהמה אע"ג דבהך פלוגתא הוה שייך למיתני וחכמים אומרים כיון שיש בו מצורת

ג) אין מקומו כאן רק להגן אחר תיבת כלומר לר"מ לא הוי וולד עד שיהא בו כל צורת אדם ל"ל אחר זה פי' שר' מאיר סבר או כולו אדם או כולו בהמה. ד) נראה דל"ל משום דאיירי ר"מ בכולו בהמה הוי וולד.

עד האַרכובה. שנחתכו רגליה עד למעלה מן האַרכובה שהיא טרפה וקסבר טרפה אינה חיה: **עד לנקביו.** ונקביו בכלל קסבר טרפה חיה הלכך עד לאַרכובה הוי ולא אבל עד לנקביו הוי נבלה כר' אלעזר דאמר ניטול הירך וחלל שלה נבלה ואפי' בחייה מטמאה הלכך לא חיה ובשחיטת חולין (דף כא.) מפרש היכי דמי חלל שלה כל שרבולה ונרתיא חסרה: **עד טבורו.** אבל עד נקביו לא דלית ליה דרבי אלעזר ואי משום טרפה קסבר טרפה חיה: **בין ר' יאחי לרבי יוחנן איכא בינייהו דר' אלעזר.** ותרוייהו אית להו טרפה חיה: **מלמעלה.** שנחתך מגולגלתו: **אטומה.** חסרה: **כמין אפקתא דדיקלא.** שהדקל למטה יחיד ומתפצל מלמעלה כך היו ידיו ורגליו על כתפו ומלמטה הוא בלא צורה: **מוסמסין.** מעוכין קלת ולא כל כך כפניו טוחות: **כי פליגי בפניו טוחות.** שאין צורה בהן ניכרת לגמרי: **ואיפכא איתמר.** ולא משום צורך [1] מפיק לה אלא הכי גמר לה מרביה: **לוסביה ריש לקיש לר' יוחנן מהא.** דאם איתא ליתני או ממי שפניו טוחות: **היינו פניו טוחות.** אבל בפניו מוסמסין ליכא לשנויי הכי דהא ניכרת בהן הצורה ולאו אטום הוא דאטוס היינו חסר לגמרי: **לחומרא.** שטמאתם אותה שבועים משום ספק נקבה: **חומרא דאתי לידי קולא הוא.** דכיון דולד הוא יהביתו לה ימי טוהר מיהא ל"ג דזכר ומטהריתו לדם ראייתה אלא כדין דטמאה נדה היא דלאו ולד הוא: **בבהמה אסור באכילה.** אם נשחטה אמו ונמצא במעיה וכל שכן יצא לאויר העולם דנפל הוא ונבלה: **מותר באכילה.** דכתיב (ויקרא יא) כל בבהמה תאכלו כל הנמצא בבהמה תאכלו ובלבד שיהיו לו פרסות או פרסה כדאמר בבהמה המקשה לילד (חולין סט:): **השסועה.** רחמנא אסרה דכתיב (דברים יד) את זה לא תאכלו וגו' **השסועה: רב סבר.** הא' דאסר רחמנא כשנמצאת במעי בהמה אסורה דהא בריה בעלמא בפני עצמה ליתא: **בעלמא אגמריה.** אותו המין אסר אבל אם נמצאת במעי פרה מותר: **ר' חנינא בן אנטיגנוס.** בבכור קאי וקאמר דהוי מוס ומדפסל ליה לקרבן מכלל דלהדיוט שרי וקשיא לתרוייהו דהא אפי' יצא לאויר העולם שרי ושמואל לא שרי אלא במעי אמו. והא דאקשי רב שימי טפי לרב מדשמואל משום דגביה הוה קאי ובר בריה הוה כדאמר בפרק כל הבשר (שם קיא:) רב אקלע לבי רב שימי בר חייא בר בריה: **שימי אם.** בכמה דוכתין אשכחן דמהדר ליה רב הכי שימי את ונראה בעיני משום דבר בריה הוה וקאמר ליה הכי משום חביבותיה כלומר אתה יודע להשיבני. ואני שמעתי שמדת צניעות היה בו ברב שלא היה זוקף עיניו למעלה הלכך לא היה מכירו ולא נהירא לי שהרי לא מצינו שאמר רב כך לשום אדם אלא לזה אמר כן בכמה מקומות כאן ובמנחות (דף קי.). ועוד שמעתי משום דחריף הוה ולחיק ליה כי ההיא דאמר [6] (במועד קטן (דף כט)) רחמנא לישזבא מכיסופיה דרב שימי ולא היא דהתם רב שימי בר אשי הוה דלחיק ליה לרב פפא: **ששדרתו עקומה.** הא דרבי חנינא דשמעת דחיי לאו שני גבין ממש אלא ששדרתו עקומה (כזה) ונראין כשתים: **יש בעוברין.** שיצאו לאויר העולם שאסורין משום נבלה: **לאו יצא מכלל עוברין.** דהני תא"ג דלא כלו חדשיהן כי נמצאו במעי אמן שרו אבל האי אפי' במעי אמן אסור וקשיא לשמואל: **רב מתרץ לטעמיה.** דרב לא צריך לתרוצי אלא משום היא גופה דלא משתמע שפיר דהא ריש"א כשיצאו לאויר העולם מיירי וסיפא דקתני יצא משמע דעלה קאי וכשיצא לאויר העולם משמע דמותר ואי אפשר לומר כן הלכך צריך להוסיף עליה אבל במעי אמו שרי דכתיב כל בבהמה תאכלו בפרק בהמה המקשה (חולין סט.): **יצא מי שיש לו שני גבין וכו'.** דכי כתב רחמנא השסועה למיסר במעי אמו אסרה דהא מין בפני עצמה ליתא: ושמואל

עד האַרכובה. והאַרכובה בכלל דהיינו מן האַרכובה ולמעלה ואין שייך להביא זה גבי כל שיעורי חכמים להחמיר לענין עד ועד בכולן באלו טרפות (חולין נה.) ואע"ג דתנינא יד אמרי' בפרקין דטמאה לידה היינו כשניכר שהמותר נמחה כשפירש א"כ כאן מיירי דניכר היטב שלא נגרע יותר כגון במקום החסרון יש עור נקרט: **ליתני שמא מגוף אטום באת או ממי שפניו בו'.** וא"ת והא איכא טובא דלא תני כגון פניו תייש [7] (ופניו) אטוס ואפקותא דדיקלא וי"ל דפניו מוסמסין דומה לגוף אטוס והויא ליה למיתני בהדיה טפי מאחריני: **אמר** רב **פפא בפניו מוסמסין כ"ע לא פליגי.** והא דקאמר איתיביה ר' יוחנן לר"ל לא היו דברים מעולם [8] וכענין [2] זה יש ברש חולין (דף ד) [9]: **רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש בו'.** פ"ה מדהוי מוס לקרבן מכלל דלהדיוט שרי וקשה לתרוייהו דהא אפי' יצא לאויר העולם שרי ושמואל לא שרי ליה אלא במעי אמו וקשה לר"ת דבפ' [3] אלו מומין (דף מג.) תנא ליה גבי מומי כהן ולא גבי מומי בהמה והתם נמי פריך מדב ולא מייתי משמואל מידי ונראה לר"ת דאדב דוקא פריך דאמר באשה אינו ולד אלמא אינו מתקייס והא איכא ליה גבי מומי כהן אלמא חי אבל לשמואל דאמר באשה ולד מתקייס לא פריך מידי ובבהמה נמי אר"ת דמתקייס לשמואל והא דאמר בסמוך דכי יצא לאויר העולם אסור היינו משום שסועה דאסר רחמנא ורש"י פירש בסמוך לפי שיטתו דאסור משום נפל ושסועה דאסר רחמנא היינו מין בהמה דעלמא שיש לאם ולולד שני גבין וכן ב' שדראות אבל הולד מבהמה שאין לה אלא גב אחד ושדרה אחת לא אילטריך קרא למיסר דנפל גמור הוי ובאשה מיהא מתקייס אף לפירושו מדקאמר באשה ולד ולגישת [4] דבעלמא אגמריה משמע כפירושו וא"ת בפרק אלו טרפות (חולין ס:) דפריך גבי שסועה שיש לה ב' גבין וכי משה קניגי היה והשתא לפ"ה אתי שפיר דשסועה מין בעלמא הוא לשמואל ואינה מצויה אלא ביער לכך קאמר וכי קניגי היה אבל לפי' ר"ת שאף לשמואל אינו מין בפני עצמו אלא שכך נולד מן הבהמה מה ענין זה אצל קניגי וי"ל דאף לפירוש ר"ת אם לא היה קניגי ורגיל לראות ומכיר בהמות משונות לא היה מכיר בהמה זו שיש לה ב' גבין אע"פ שגם נולד מבהמות של ישוב שאינה רגילה להולד מבהמה שאינה משונה: מי

עד האַרכובה בבהמה רבי ינאי אומר עד לנקביו ר' יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע עד [1] מקום טבורו בין רבי זכאי לרבי ינאי איכא בינייהו [2] טרפה חיה מר סבר טרפה חיה ומר סבר [3] טרפה אינה חיה [4] בין ר' ינאי לר' יוחנן איכא בינייהו דר"א [5] דאמר רבי אלעזר [6] ניטל ירך וחלל שלה נבלה אמר רב פפא מחלוקת מלמטה למעלה אבל מלמעלה למטה אפי' כל דהו טהורה וכן אמר רב גידל אמר רבי יוחנן [7] המפלת את שגולגלתו אטומה אמו טהורה ואמר רב גידל אמר רבי יוחנן המפלת כמין אפקתא דדיקלא אמו טהורה איתמר המפלת מי שפניו מוסמסים רבי יוחנן אמר אמו טמאה ר"ל אמר אמו טהורה איתיביה ר' יוחנן לריש לקיש [8] המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באתה ואם איתא ליתני שמא מגוף אטום או ממי שפניו מוסמסין אמר רב פפי בפניו מוסמסין כולי עלמא לא פליגי דטמאה כי פליגי [9] בפניו טוחות ואיפכא איתמר רבי יוחנן אמר [10] אמו טהורה וריש לקיש אמר אמו טמאה ולותביה ר"ל לרבי יוחנן מהא משום דשני ליה היינו גוף אטום היינו מי שפניו טוחות [11] בני רבי חייא נפיק לקרייתא אתו לקמיה דאבוהון אמר להם כלום בא מעשה לידכם אמרו לו פנים טוחות בא לידינו וטימאנוה אמר להם צאו וטהרו מה שטמאתם מאי דעתייכו לחומרא חומרא דאתיא לידי קולא היא דקיהביתו לה ימי טוהר [12] איתמר [13] המפלת בריה שיש לה ב' גבים וב' שדראות אמר רב באשה אינו ולד [14] בבהמה אסור באכילה ושמואל אמר באשה ולד בבהמה מותר באכילה במאי קמיפלגי בדרב חנין בר אבא [15] דאמר רב חנין בר אבא [16] השסועה בריה שיש לה ב' גבין וב' שדראות רב אמר בריה בעלמא ליתא וכי אגמריה רחמנא למשה במעי אמה אגמריה ושמואל אמר בריה בעלמא איתא וכי אגמריה רחמנא למשה בעלמא אגמריה אבל במעי אמה שריא איתיביה רב שימי בר חייא לרב [17] רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו ב' גבין ושני שדראות [18] פסול לעבודה אלמא דחיי [19] (וקשיא לרב) [20] א"ל שימי את ששדרתו עקומה מיתיבי [21] יש בעוברין שהן אסורין בן ארבעה לדקה בן שמנה לנסה הימנו ולמטה אסור יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות מאי יצא לאו יצא מכלל עוברין שאפילו במעי אמן אסורין רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה רב מתרץ לטעמיה בן ארבעה לדקה בן ח' לנסה הימנו ולמטה אסור במה דברים אמורים כשיצא לאויר העולם [22] אבל במעי אמו שרי יצא מי שיש לו שני גבין ושני שדראות דאפילו במעי אמו נמי אסור ושמואל

גליון הש"ם

גמ' בפניו טוחות **ואיפכא.** כעין זה סבת עו ע"א וזכמיס לד ע"א: תוס' ד"ה אמר וכו' וכענין זה יש ברש חולין. נ"ל דל"ל ברש המולך וכן בעירובין מ ע"א וכ"ב קנד ע"ב וכנוכות ד ע"ב:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' בין ר' יאחי לר' יוחנן איכא בינייהו דר"ת. נ"ב עיין חולין מז ע"א תוס' ד"ה דלמא וכו' שכתבו דליכא מאן דפליג אר"א והכא פליג. ר' יוחנן ובתמורה יא ע"ב פליג רב ששת וכ"ע ועיין כרו"פ סי' כ' סק"ק ב' מ"ש מה ודבריו ב"ש: **ב)** תוס' ד"ה אמר רב פפא וכו' וכענין זה ברש המולך ב"ה ע"ב כנ"ל לענ"ד ועי"ש תוס' ד"ה כולי עלמא וכו' ועיין שיטה מקובצת ביצה דף לט ע"ב מבואר כדברי ישע"ה:

תוס' הרא"ש

(בשביל) [בשכל] גופו תייש וראשו אדם כיון שכל גופו תייש: **ליתני** שמא מגוף אטום בא או ממי שפניו מוסמסין אע"ג דאיכא טובא דלא קתני כגון ושטו אטום ואפקתא דדיקלא י"ל דכל הני בכלל גוף אטום איתנהו אבל אי פניו מוסמסין הוי כמו גוף אטום ה"ל למיתני בהדיא וכ"ש גוף אטום: ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר מי שיש לו שני גבין ושתי שדראות. פרש"י דגבי מומי בהמה מיתניא וליתיה דלגבי מומי אדם מיתניא בפ' אלו מומין ואהך דאמר רב באשה אינו ולד פריך:

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"י מהלכות איסורי ביאה הלכה יא: **כז** ב מיי' פי"ח מהלכות שחיטה הלכה ו [ופ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט] סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' מז סעיף יח [ועוד בטור"ד סימן כט]: **כח** ג מיי' שם פ"ג הלכה יט ופ"ב מהלכות אבות הטומאה הלכה ח: **כט** ד ה ו ז מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה הלכה יא טור י"ד סי' קלד [וברב אלפס מולין פ"ד דף רסב]: **ל** ח מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הלכ' ו סמג עשין פב טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ו: **לא** ט מיי' שם הלכה ו: **לב** י מיי' פ"ח מהלכות איסורי מזבח הלכה י: **לג** כ מיי' פ"ד מהלכות מאכלות אסורות הלכה ד סמג לאוין קלב טוש"ע י"ד סי' טו סעי' ב: **לד** ל מיי' שם פ"ה הלכה יד סמג שם טוש"ע י"ד סי' יג סעיף ב:

מוסף רש"י

טריפה אינה חיה. אין קופה לחיות (חולין מב.), ניטל ירך. ממקום חיבורו בגוקא דלעמלא, וחלל שלה. כלומר לא שניטל העצם עם קצת הבשר הסמיכי ונשאר בשר העליון וחעור עד חצי הירך או שליטתו ומופה את המכה, דהתם טרפה הוא דהויא, כדתנן (שם עו.) בהמה שנחתכו רגליה, דהייני אחרוניס, מן האַרכובה ולמעלה טרפה, אבל כשנטל כל הבשר עד שנרתיא גופה של מקום החתך כעין חלל קיבדור"א בלע"ז, בטלה. ואפילו בחייה מטמאה (חולין נא.) ואפילו מפרכסת (שם לב.) אע"פ שהיא עדיין חיה מטמאה כנבלה, דכמתה היא לא כחיה (תמורה יא:). המפלת יד חתוכה. מתוחכת בלוכתה בחיתוך אצבעות (לעיל יח.). אמו טמאה לידה. ותעד חומר זכר לימי טוהר וחומר נקבה לענין טומאה, דמחזקינן לה בלידה ודאית ליתן לה ימי טומאה וימי טהרה, דאמרינן הלך אחר הרוב ורוב נשים ולד מעליא ילדן אלא שניומוק, ואין חרוששין שמא מגוף אטום באתה. לומר לא יהיו לה ימי טוהר שמא אינו ולד דדילמא מגוף אטום הוא בא וקי"ל דאינו ולד (שם). בני רבי חייא. יהודה וחזקיה שמן (ע"ז מז.). נפיק לקרייתא. לכפרים לראות שדותיהן (ביצה ט:) להתעסק בעבודת אחוחסס (ברכות יח:). באשה אינו ולד. ואינה עומדה לידה (בכורות מג:). בבהמה אסור באכילה. כנבילה, דנפל הוא וכמת דמי ולא מהניא ליה שחיטה (שם). שיש לה ב' גבין. ולכך נקראת שסועה, תאומה (חולין ס:). שימי את. אתה הוא המקשה לי, בתמיה (מנחות כט.) חכם גדול כמותך אינו יודע לתרץ (בכורות מג:) בתמיה אתה הוא שימי חכם גדול ומקשה לי דבר זה, ושם אומרים רב לא היה זוקף עיניו אלא כוכשן כל שעה משום צניעות (מנחות קי.). ששדרתו עקומה. מתני' דמשמע חיי, לאו בשני גבין ממש קאמר, אלא ששדרתו עקומה ומיחזי כגבין ושדרתות הרבה, וכי קאמינא שני גבין ממש (בכורות שם).